

# Mga kamanggagawa ni Pablo

Kilalanin ang mga taong nakibahagi sa gawain at sundan ang kanilang mga ugnayan sa mga sangguniang biblikal.

---

## Bernabe: pagpapalakas na may tunay na kapalit

Tinanggap ni Bernabe si Pablo nang kinatatakutan pa ito ng iba, isinama sa gawain sa Antioquia, at naglakbay kasama niya. Ipinapakita ng Mga Gawa ang kanyang pagkabukas-palad at pagpapalakas kasama ng mahihirap na hindi pagkakasundo. Maaaring parangalan ang kanyang paglilingkod nang hindi siya ituring na walang kapintasan.

### Pagbibigay-puwang sa dating kaaway

Unang ipinakilala ng Mga Gawa si Bernabe bilang Jose, isang Levitang taga-Ciprus, na nagbigay sa pamayanan ng pinagbilhan ng isang bukid. Kalaunan, ipinakilala niya si Saulo sa mga apostol nang matakot ang mga mananampalataya sa dating tagausig. Nakaugnay ang pagtanggap sa patotoo tungkol sa nabagong buhay ni Saulo. Halimbawa si Bernabe ng pagkabukas-palad at maingat na pagtatanggol sa kapwa, hindi bulag na pagtitiwala sa bawat pahayag ng pagbabagong espirituwal.

Mga Gawa 4:36–37 · Mga Gawa 9:26–30

### Pagpapalakas sa Antioquia at paglalakbay

Nang isugo sa Antioquia, nakita ni Bernabe ang biyaya ng Diyos at hinimok silang magpatuloy. Hinanap niya si Saulo sa Tarso at isinama sa mahabang panahon ng pagtuturo. Pagkatapos, magkasama silang isinugo ng pamayanan. Naranasan nila ang pagtanggap at pag-uusig; sa Listra, tinanggihan nilang sambahin sila. Inaanyayahan ng misyon ang mga tao sa Diyos na buhay, hindi sa paghanga sa mga tagapagdala ng mensahe.

Mga Gawa 11:19–26 · Mga Gawa 13:1–3 · Mga Gawa 14:8–18

### Hindi pagkakasundong hindi bumubura sa katapatan

Iniulat ng Galacia na nadala si Bernabe sa paglayo sa pakikisalo sa mga Hentil sa Antioquia. Itinala naman ng Mga Gawa ang matindi nilang pagtatalo ni Pablo tungkol sa pagsama kay Juan Marcos, matapos na naghiwalay sila ng paglalakbay. Hindi dapat imbentuhin mula rito ang habambuhay na alitan. Inaanyayahan ng kanilang kuwento ang tapat na pagtutuwid at matiyagang paghubog ng mga kamanggagawa, habang inuuna ang ebanghelyo kaysa reputasyon ng sinumang pinuno.

Galacia 2:11–14 · Mga Gawa 15:36–41

### Mga sangguniang biblikal

Mga Gawa 4:36–37 · Mga Gawa 9:26–30 · Mga Gawa 11:19–26 · Mga Gawa 13:1–3 · Mga Gawa 14:8–18 · Galacia 2:11–14 · Mga Gawa 15:36–41

## Mga sanggunian

- The Acts of the Apostles

Acts 7–28; passage references are supplied in each section.

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

---

## Silas: pagpapalakas sa gitna ng kagipitan

Si Silas ay pinuno at propeta mula sa Jerusalem na sumama sa paghahatid ng mensahe ng kapulungan sa Antioquia, at kalaunan ay naglakbay kasama ni Pablo. Karaniwan siyang kinikilalang si Silvano sa pambungad ng ilang sulat, ngunit hindi tahasang ipinapaliwanag ng Mga Gawa ang dalawang anyo ng pangalan.

### Isang pinagkakatiwalaang tinig mula sa Jerusalem

Kabilang si Silas sa mga pinili upang sumama sa sulat ng Jerusalem patungong Antioquia. Bilang mga propeta, matagal na pinalakas nila ni Judas Barsabas ang mga mananampalataya. Nakatutulong ang personal nilang pagdating sa pagpapaliwanag ng pasiya ng pamayanan tungkol sa pagtanggap sa mga Hentil. Hindi lamang hiwalay na dokumento ang mensahe: may mapagkakatiwalaang taong nagpapaliwanag, nagpapalakas, at tumutulong sa pagtanggap ng praktikal nitong kahulugan.

Mga Gawa 15:22–35

### Pagsasama sa pagdurusa

Pinili ni Pablo si Silas matapos silang maghiwalay ni Bernabe. Sa Filipos, pareho silang hinagupit at ikinulong. Isinalaysay ng Mga Gawa ang kanilang panalangin at pag-awit, lindol, krisis ng bantay, at tugon ng sambahayan nito. Itinala rin ang pagiging mamamayang Romano nila at paghiling na kilalanin sa publiko ang nangyari. Hindi hinihingi ng pananampalataya kay Cristo na ituring na katanggap-tanggap ang pang-aabuso ng mga opisyal o tanda ng personal na kabiguan ang pagdurusa.

Mga Gawa 15:40–41 · Mga Gawa 16:19–40

### Mga ugnayan sa likod ng mga sulat

Pinapangalanan ng 1 Tesalonica at 2 Tesalonica si Silvano kasama nina Pablo at Timoteo; inaalala naman ng 2 Corinto ang kanilang magkasamang pangangaral. Sinusuportahan nito ang pag-unawa sa misyon bilang sama-samang gawain, hindi proyekto ng nag-iisang bayani. Karaniwan ang pagkilalang siya rin si Silas, ngunit ibinubukod ng maingat na talambuhay ang hinuha sa mga talatang tuwirang bumabanggit sa kanya. Ang pagpapalakas, paglalakbay, at matiyagang presensiya ay mahahalagang paglilingkod mismo.

1 Tesalonica 1:1 · 2 Tesalonica 1:1 · 2 Corinto 1:19

## Mga sangguniang biblikal

Mga Gawa 15:22–35 · Mga Gawa 15:40–41 · Mga Gawa 16:19–40 · 1 Tesalonica 1:1 · 2 Tesalonica 1:1 · 2 Corinto 1:19

## Mga sanggunian

- The Acts of the Apostles

Acts 7–28; passage references are supplied in each section.

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

---

# Timoteo: mapagkakatiwalaang pag-aaruga sa malayo

Si Timoteo ay mapagkakatiwalaang kamanggagawa na naglakbay upang alalayan ang mga pamayanang hindi personal na madalaw ni Pablo. Binibigyang-diin ng mga sulat ang kanyang subok na paglilingkod at malasakit sa iba. Mahahalagang gawain sa misyon ang paghahatid ng balita at pagpapalakas sa mga mananampalataya.

## Pagsali sa mas malawak na misyon

Inilalagay ng Mga Gawa ang unang pakikibahagi ni Timoteo sa Listra, kung saan mabuti ang patotoo ng mga mananampalataya tungkol sa kanya. Judio ang kanyang ina at Griyego ang ama. Isinalaysay sa lokal na konteksto ng misyon ang pasiya ni Pablo na tuliin siya. Basahin ito katabi ng pagtanggap ipilit ang pagtutuli sa Griyegong si Tito: magkaiba ang sitwasyon, at hindi ginagawang batayan ng kaligtasan kay Cristo ang pagtutuli sa alinman.

Mga Gawa 16:1–5 · Galacia 2:1–5

## Isang maaasahang kinatawan

Isinugo ni Pablo si Timoteo upang palakasin ang mga taga-Tesalonica at nakatanggap ng nakapagpapalakas na balita sa kanyang pagbabalik. Sa Filipos, pinupuri niya ang tapat na malasakit at subok na paglilingkod nito. Ipinapakita nito ang pananagutan, ugnayan, at tiwala, ngunit hindi ang buong tala ng paglalakbay. Nasa pambungad din ng ilang sulat ang pangalan ni Timoteo, paalala na ang pagsulat ni Pablo ay nagmumula sa isang gumagawang pamayanan.

1 Tesalonica 3:1–10 · Filipos 2:19–24 · 2 Corinto 1:1

## Pagkatuto ng tapat na pamumuno

Pinagsasama ng mga sulat kay Timoteo ang pagtuturo, pagkatao, at pag-aaruga sa kapulungan. Tinatanggap ng tradisyonal na pagbasa ang mga ito bilang payo ni Pablo; maraming makabagong iskolar ang kumukuwestiyon sa tuwirang pagkakasulat niya. Sa alinmang pananaw, mahalaga pa rin ang impormasyong mula sa mga sulat na hindi

pinagtatalunan ang pagiging kay Pablo. Itinuturo ng halimbawa ni Timoteo ang malasakit na tulad ni Cristo at napatunayang katapatan, hindi ang kasikatan ng pinuno o inimbentong larawan ng kanyang personalidad.

1 Timoteo 4:12–16 · 2 Timoteo 1:5–7 · Filipos 2:20–22

## Mga sangguniang biblikal

Mga Gawa 16:1–5 · Galacia 2:1–5 · 1 Tesalonica 3:1–10 · Filipos 2:19–24 · 2 Corinto 1:1 · 1 Timoteo 4:12–16 · 2 Timoteo 1:5–7 · Filipos 2:20–22

## Mga sanggunian

- The Acts of the Apostles

Acts 7–28; passage references are supplied in each section.

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

- An Introduction to the New Testament

Raymond E. Brown, *An Introduction to the New Testament* (Doubleday, 1997), chapters 30–31, “Who Wrote Titus and I Timothy?” and “II Timothy and Possibilities about the Pastorals”.

---

# Priscila at Aquila: hanapbuhay, pagtuturo, at pagtanggap

Kasamang nagtrabaho ni Pablo sina Priscila at Aquila, tumulong sa pagtuturo kay Apolos, nagpatuloy ng iglesia sa kanilang tahanan, at itinaya ang buhay para kay Pablo. Ipinapakita ng Mga Gawa at mga sulat ang kanilang magkasamang paglilingkod sa ilang lungsod, nang hindi ipinapaliwanag ang bawat paglipat o pinagmulan ng panganib.

## Magkasamang hanapbuhay sa Corinto

Ipinakilala ng Mga Gawa si Aquila, isang Judio mula sa Ponto, at ang kanyang asawang si Priscila sa Corinto. Umalis sila sa Italia matapos ang utos ni Emperador Claudio tungkol sa mga Judio sa Roma. Nanirahan at nagtrabaho si Pablo kasama nila dahil pareho ang kanilang hanapbuhay. Bahagi ng misyon ang kanilang pagawaan: ang paggawa, pag-uusap, paglalakbay, at pagtanggap sa tahanan ay magkakaugnay na bahagi ng paglilingkod, hindi magkakatangali.

Mga Gawa 18:1–3

## Tulungan ang mahusay na guro na lumago

Sa Efeso, narinig ng mag-asawa si Apolos at mas malinaw na ipinaliwanag sa kanya ang daan ng Diyos. Inilalarawan siyang mahusay magsalita at may kaalaman, ngunit kailangan pa ring maturuan. Itinatampok ng pangyayari ang matiyagang pagtutuwid nang hindi ikinakahon si Apolos sa kanyang kakulangan. Tahasan ding inilalarawan ang

pakikibahagi nilang dalawa. Hindi ito ulat ng ordinasyon at hindi nito awtomatikong nilulutas ang lahat ng susunod na pagtatalo tungkol sa katungkulan sa iglesya.

Mga Gawa 18:18–28

## Bukas na tahanan at buhay na itinaya

Tinatawag sila ni Pablo na mga kamanggagawa kay Cristo at pinasasalamatan sa pagtataya ng kanilang buhay, ngunit hindi tinutukoy ang pangyayari. Binabanggit ng Roma at 1 Corinto ang iglesyang nagtitipon sa kanilang bahay sa magkakaibang lugar. Inaanyayahan ng kanilang halimbawa ang mga sambahayan na maging lugar ng pagtanggap at paghubog. Hindi kailangang gawing detalyadong talambuhay ang di-tiyak na pagbubuo ng kanilang mga paglalakbay.

Roma 16:3–5 · 1 Corinto 16:19

## Mga sangguniang biblikal

Mga Gawa 18:1–3 · Mga Gawa 18:18–28 · Roma 16:3–5 · 1 Corinto 16:19

## Mga sanggunian

- The Acts of the Apostles

Acts 7–28; passage references are supplied in each section.

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

---

# Lydia: pakikinig, pagtanggap, at bagong pamayanan

Inilalarawan ng Mga Gawa si Lydia bilang mangangalakal ng telang kulay ube mula sa Tiatira. Nakinig siya kay Pablo sa Filipos, tumugon sa mensahe, at pinatuloy ang mga misyonero. Naging bahagi ng bagong pamayanang Kristiyano ang kanyang pagtanggap.

## Isang nakikinig sa tabi ng ilog

Nakatagpo ng grupo ni Pablo ang mga babaeng nagtitipon para manalangin sa labas ng pintuang-bayan ng Filipos. Kabilang si Lydia, isang sumasamba sa Diyos na binuksan ng Panginoon ang puso upang makinig sa mensahe. Ibinibigay ng Mga Gawa ang hanapbuhay at pinanggalingang lungsod, ngunit hindi ang kalagayang pang-asawa, eksaktong yaman, o buong kasaysayang panrelihiyon. Dapat panatilihin ang mga puwang na iyon sa pagkukuwento at mga larawan.

Mga Gawa 16:11–14

## Isang sambahayang nagbukas ng pinto

Pagkatapos ng bautismo niya at ng kanyang sambahayan, hinikayat ni Lydia ang mga manlalakbay na tumuloy sa kanya. Dito nagkakaroon ng praktikal na anyo ang pananampalataya sa pagtanggap. Magkakaiba ang pananaw ng mga Kristiyano kung paano nauugnay ang bautismo ng sambahayan sa mga kaugaliang sumunod. Hindi inilista ng teksto ang mga kasapi o kanilang edad. Hindi nito malulutas ang mas malawak na usapin sa pamamagitan ng inimbentong detalye.

Mga Gawa 16:15

## Patuloy na lugar ng pagpapalakas

Pagkalabas sa bilangguan, dumalaw sina Pablo at Silas kay Lydia at pinalakas ang mga mananampalataya bago umalis. Nakaugnay samakatuwid ang tahanan niya sa pagtitipon, ngunit hindi binibigyan ng Mga Gawa ng tiyak na katungkulan o sumunod na talambuhay si Lydia. Maaaring parangalan ang mahalagang ambag niya nang walang dagdag na imbento. Pinagsasama ng kanyang kuwento ang pagkilos ng Diyos, masusing pakikinig, at bukas-palad na paggamit ng tahanan para sa bayan ni Cristo.

Mga Gawa 16:40 · Filipos 1:3–7

## Mga sangguniang biblikal

Mga Gawa 16:11–14 · Mga Gawa 16:15 · Mga Gawa 16:40 · Filipos 1:3–7

## Mga sanggunian

- The Acts of the Apostles

Acts 7–28; passage references are supplied in each section.

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

---

# Tito: pagtanggap sa mga Hentil at mahirap na pakikipagkasundo

Sa mga sulat ni Pablo, si Tito ay Griyegong kamanggagawa, pinagkakatiwalaang tagapamagitan sa Corinto, at katuwang sa pag-oorganisa ng tulong. Mahalaga sa Galacia ang pagiging hindi niya tuli: maaaring mapabilang kay Cristo ang mga Hentil nang hindi muna nagiging Judio.

## Isang tao sa gitna ng pinagtatalunang usapin

Isinama ni Pablo si Tito sa Jerusalem at iniulat na hindi siya pinilit magpatuli. Sinusuportahan ng personal na detalyeng ito sa Galacia ang kalayaan ng mga Hentil na mananampalataya at ang katotohanan ng ebanghelyo. Iniuugnay ng iba-ibang pagbasa ang pagdalaw na ito sa magkakaibang pagdalaw sa Mga Gawa. Hindi dapat gamitin ang papel ni Tito upang palabasing tiyak ang isang pagkakabuo ng kronolohiya.

Galacia 2:1–10

## Paghahatid ng mahirap na balita

Iniuulat ng 2 Corinto ang pagkabalisa ni Pablo habang hinihintay si Tito at ang ginhawa nang dumating ang balita tungkol sa tugon ng mga taga-Corinto. Kabilang din si Tito sa pangongolekta ng tulong para sa Jerusalem. Hindi lamang siya tagahatid: pinupuri ni Pablo ang kanyang malasakit at pakikipagtulungan. Ipinapakita ng mga talata ang emosyonal na gawain at maingat na pananagutan sa pangangasiwa na kaakibat ng pakikipagkasundo sa iglesya.

2 Corinto 2:12–13 · 2 Corinto 7:5–16 · 2 Corinto 8:16–24

## Pag-aaruga, pagtuturo, at integridad

Inilalarawan ng sulat kay Tito ang gawain sa Creta, pagpili ng matatanda sa iglesya, wastong aral, at praktikal na kabutihan. Pinagtatalunan sa pananaliksik ang tuwirang pagsulat ni Pablo sa mga Liham Pastoral, habang ipinagtatanggol ito ng tradisyonal na ebanghelikal na pagbasa. Dapat malinaw ang pagkakaibang iyon. Sa kabuuan, sinusukat ang pamumunong Kristiyano sa nagliligtas na biyaya ni Cristo at bunga nitong mapagkakatiwalaang asal, hindi lamang sa mapanghikayat na pananalita.

Tito 1:5–9 · Tito 2:11–14

## Mga sangguniang biblikal

Galacia 2:1–10 · 2 Corinto 2:12–13 · 2 Corinto 7:5–16 · 2 Corinto 8:16–24 · Tito 1:5–9 · Tito 2:11–14

## Mga sanggunian

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

- Pauline Letters chronology

Pauline Letters chronology: Acts, the letters, dated external anchors, and explicitly qualified reconstructions.

- An Introduction to the New Testament

Raymond E. Brown, An Introduction to the New Testament (Doubleday, 1997), chapter 30, “Who Wrote Titus and I Timothy?”.

---

## Febe: paglilingkod, pagkabukas-palad, at pagtitiwala

Ipinagkakatiwala ni Pablo si Febe ng Cencrea sa mga Kristiyano sa Roma bilang mapagkakatiwalaang lingkod o ministro at tagapagtaguyod. Malawak na tinatanggap na malamang siya ang nagdala ng sulat, ngunit hinuha ito mula sa pagpapakilala, hindi tahasang pahayag ng sulat.

## Isang babaeng may pangalan sa misyon

Iniuugnay ng Roma 16:1–2 si Febe sa iglesya sa Cencrea at hinihiling na tanggapin at tulungan siya ng mga Kristiyano sa Roma. Kinikilala rin ni Pablo ang tulong niya sa kanyang sarili at sa marami pang iba. Inilalagay ng mga detalyeng

ito ang praktikal na paglilingkod ng isang babae sa ugnayang sumuporta sa misyon. Hindi nito ibinibigay ang kanyang edad, kasaysayan ng pamilya, eksaktong yaman, o buong tungkulin.

Roma 16:1–2

## Ano ang ipinahihwatig ng kanyang mga tawag

Maaaring isalin ang salitang Griyego na diakonos bilang lingkod, ministro, o diakono. Magkakaiba ang pananaw ng mga Kristiyano kung tumutukoy na ito sa isang tiyak na katungkulan sa iglesya noong panahong iyon. Ang paglalarawan sa kanya bilang tagapagtaguyod ay nagpapahiwatig ng malaking tulong, ngunit hindi inililista ang bawat anyo nito. Panatilihin ang dalawang punto: hayagang pinarangalan ni Pablo ang kanyang paglilingkod, ngunit hindi basta maikakabit sa maikling pagpapakilala ang mga makabagong kategorya ng katungkulan.

Roma 16:1–2

## Tanggapin ang tao, hindi lamang ang sulat

Dahil sa pagpapakilala sa simula ng Roma 16, makatuwirang isipin na si Febe ang tagapagdala. Ngunit walang naingatang tala ng kanyang ruta o eksaktong paliwanag sa sulat. Ang aktuwal na hiling ni Pablo ay pagtanggap at tulong. Ang pamayanang hinuhubog ni Cristo ay kumakalinga sa di-pa-kilalang mga mananampalataya, kumikilala sa paglilingkod ng kababaihan, at sumusuporta sa mga taong nagdurugtong sa komunikasyon at pakikisama.

Roma 16:1–2 · Roma 15:7

## Mga sangguniang biblikal

Roma 16:1–2 · Roma 15:7

## Mga sanggunian

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

---

# Onesimo: tinanggap bilang kapatid

Si Onesimo ang nasa gitna ng pakiusap ni Pablo kay Filemon at binanggit din sa Colosas. Hinihiling ni Pablo na tanggapin siya bilang minamahal na kapatid. Hindi pinatutunayan ng mga sulat na isa siyang takas, at hindi rin isinasalaysay ang naging wakas.

## Magsimula sa pakiusap

Inilalarawan ni Pablo si Onesimo sa napakapersonal na paraan, sinasabing naging kapaki-pakinabang siya, at ibinabalik siya. Iniaalok niyang akuin ang anumang pagkakasala o utang. Hindi nito isinasalaysay ang naunang paghihiwalay, pinatutunayang may pagnanakaw, o tinutukoy kung paano nakarating si Onesimo kay Pablo. Ang

pamilyar na kuwento ng takas na alipin ay pagbubuo mula sa mga pahiwatig, hindi isang pangyayaring tuwirang isinalaysay sa Filemon.

Filemon 1:10–19

## Pagkakapatid sa mundong hindi pantay

Hinihiling na tanggapin ni Filemon si Onesimo tulad ng pagtanggap kay Pablo, at kilalanin siya nang higit sa kategoryang alipin: bilang minamahal na kapatid. Hinahamon nito ang ugnayan sa pamamagitan ng pagiging magkapamilya kay Cristo. Ngunit hindi ito tuwirang pagdedeklara ng pag-aalis ng pagkaalipin o ulat ng legal na pagpapalaya. Kinikilala ng responsableng pagbasa ang karahasan ng pagkaalipin at hindi ginagawang pag-apruba sa pagsasamantala ang hindi kumpletong panlipunang paglutas sa sulat.

Filemon 1:15–21

## Magkakaugnay ngunit hindi kumpletong tala

Binabanggit ng Colosas si Onesimo kasama ni Tiquico at inilalarawang kabilang siya sa pamayanan ng mga tatanggap. Inuugnay ng magkakaparehong pangalan ang mga sulat, ngunit hindi nito pinatutunayan ang iisang pagpapadala, magkapantay na tungkulin bilang tagapagdala, ruta, o lungsod ng pagkakabilanggo. Malinaw pa rin ang praktikal na hamon: ang pagtanggap ay may kapalit na pagkilala sa dignidad ng kapwa, hindi lamang magiliw na salitang hinahayaang magpatuloy ang nakapipinsalang pagtrato.

Colosas 4:7–9 · Filemon 1:17–21

## Mga sangguniang biblikal

Filemon 1:10–19 · Filemon 1:15–21 · Colosas 4:7–9 · Filemon 1:17–21

## Mga sanggunian

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

---

# Epafrodito: paglilingkod na may kapalit at marangal na pag-uwi

Dinala ni Epafrodito ang tulong ng mga taga-Filipos kay Pablo at muntik nang mamatay habang naglilingkod. Pinauuwi siya ni Pablo na may hayagang pagpuri. Iba siya kay Epafros, ang kamanggagawang kaugnay ng Colosas.

## Handog ng pamayanan sa kamay ng isang tao

Kinikilala ng Filipos si Epafrodito bilang sugo ng iglesia at tumutugon sa pangangailangan ni Pablo. Siya ang nagdala ng kanilang handog, kaya may mukha ang pinansiyal na pakikipagtulungan. Tinatawag siya ni Pablo na kapatid, kamanggagawa, at kapwa kawal. Pinararangalan ng mga tawag na ito ang tapat na paglilingkod, ngunit hindi

nagbibigay ng opisyal na talambuhay, kasaysayan ng pamilya, o eksaktong sunod-sunod na paglalakbay lampas sa nakasaad sa sulat.

Filipos 2:25 · Filipos 4:14–18

## Ang pagkakasakit ay hindi kabiguan

Nagkasakit nang malubha si Epafrodito at nabalisa dahil nabalitaan ito ng mga taga-Filipos. Binanggit ni Pablo ang awa ng Diyos sa kanyang paggaling at ang lungkot na idudulot ng kanyang pagkamatay. Hindi ikinahihiya ng talata ang sakit o itinuturing na madaling palitan ang manggagawa. Binibigyan nito ng lugar ang kahinaan, pag-aalala mula sa malayo, pasasalamat sa paggaling, at tunay na emosyonal na kapalit ng paglilingkod.

Filipos 2:26–28

## Pagbalik na may karangalan

Hinihiling ni Pablo na masayang tanggapin siya at parangalan ang mga taong tulad niya. Hindi nangangahulugang nabigo ang misyon dahil umuwi siya. Sumusunod ang halimbawang ito sa paglalarawan ng kabanata sa pag-aalay ni Cristo ng sarili at sa malasakit ni Timoteo. Inaanyayahan ang mga pamayanan na pahalagahan ang tahimik at magastos na gawain, at alagaan ang mga umuwi. Huwag siyang ipagkamali kay Epafras o ikabit sa kanya ang karanasan ng ibang kamanggagawa.

Filipos 2:5–11 · Filipos 2:29–30 · Colosas 1:7

## Mga sangguniang biblikal

Filipos 2:25 · Filipos 4:14–18 · Filipos 2:26–28 · Filipos 2:5–11 · Filipos 2:29–30 · Colosas 1:7

## Mga sanggunian

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

---

# Junia: iginagalang na mananampalataya at pinagtatalunang paglalarawan

Pinarangalan ni Pablo sina Junia at Andronico bilang kapwa bilanggo na nauna sa kanyang sumampalataya kay Cristo. Karaniwang kinikilalang babae si Junia. Pinagtatalunan kung isinasama sila ni Pablo sa mga apostol o inilarawang kilala at iginagalang ng mga apostol.

## Ano ang ibinibigay ng pagbati

Inilalagay ng Roma 16:7 sina Junia at Andronico sa ugnayan ng unang mga Kristiyano at inaalala ang kanilang pagdurusa. Ang pananalita ni Pablo tungkol sa pagkakamag-anak ay maaaring tumukoy sa kapwa Judio, hindi sa malapit na pamilya. Hindi sinasabi kung mag-asawa sila, hindi isinasalaysay ang pagkabilanggo, at hindi tinutukoy

kung kailan sila sumampalataya. Maaaring ipakita ng maikling pagbati ang tunay na halaga ng mga tao nang hindi sinusuportahan ang isang buong talambuhay.

Roma 16:7

## Dalawang pagbasa sa parirala

Ipinangangatuwiran ni Linda Belleville mula sa gamit ng Griyego at kasaysayan ng pagbasa na kasama sina Junia at Andronico sa mga kilalang apostol. Ipinagtatanggol naman nina Michael Burer at Daniel Wallace ang pagbasa na kinikilala sila ng mga apostol. Iba ang usaping ito sa kasarian ni Junia. Kung kabilang sila sa mga apostol, kailangan pa ring linawin ang saklaw ng tawag; hindi siya ginagawang isa sa Labindalawa ng talata.

Roma 16:7

## Parangalan nang hindi lumalampas sa teksto

Dapat tapat na ilahad ng mga Cristianong nagtatalo tungkol sa katungkulan ang mga argumento, sa halip na burahin si Junia o gawing buong konstitusyon ng iglesia ang isang talata. Malinaw ang hayagang paggalang ni Pablo sa mga taong nauna sa kanyang sumunod kay Cristo at nagdusa dahil dito. Itinutuwid ng pag-alaala sa kanila ang maling akalang puro pinakabantog na lalaki lamang ang bumubuo sa misyon.

Roma 16:7 · Roma 16:1–16

## Mga sangguniang biblikal

Roma 16:7 · Roma 16:1–16

## Mga sanggunian

- The Pauline letters

Romans through Philemon; passage references are supplied in each section.

- Junia and the apostles: the inclusive reading

Linda Belleville, “A Re-examination of Romans 16.7 in Light of Primary Source Materials,” *New Testament Studies* 51 (2005): 231–249.

- Junia and the apostles: the exclusive reading

Michael H. Burer and Daniel B. Wallace, “Was Junia Really an Apostle? A Re-examination of Rom 16.7,” *New Testament Studies* 47 (2001): 76–91.

---

Magagamit ang na-download na interaktibong kagamitan kahit walang internet. Kailangan pa rin ng koneksiyon para buksan ang mga link sa panlabas na sanggunian.

<https://paulineletters.com/fil/explore/resources/pauls-coworkers>

© Pauline Letters · CC BY 4.0 · MIT

Ang orihinal na code ng nada-download na interaktibong mga kagamitan ay nasa ilalim ng lisensiyang MIT. May sariling nakasaad na tuntunin ang nilalaman at mga larawan.

► Mga tuntunin sa muling paggamit